

BEZPEČNOST NA ÚZEMÍ MĚSTA HRADCE KRÁLOVÉ

SECURITY IN THE CITY OF HRADEC KRÁLOVÉ

Ing. Jiří Svátek

PaedDr. Jindřich VEDLICH, Ph.D.

Magistrát města Hradec Králové
vedoucí odboru rozvoje města
Československé armády 408
502 00 Hradec Králové
Česká republika
jiri.svatek@mmhk.cz

Statutární město Hradec Králové
náměstek primátora města
Československé armády 408
502 00 Hradec Králové
Česká republika
jindrich.vedlich@mmhk.cz

Klíčová slova

bezpečnost města, správa města, rozvoj města, Hradec Králové

Keywords

city security, city governance, city development, Hradec Králové

Abstrakt

Text je věnován problematice bezpečnosti regionu. Cílem je poskytnout základní informace o způsobech bezpečnostní politiky v běžném chodu města, a to na příkladu praktické politiky v Hradci Králové. V textu tak budou přiblíženy vybrané aspekty fungování města, které se dotýkají bezpečnosti jeho území a obyvatel.

Abstract

The article is focused on the security of the region. Its aim is to provide basic information about the security policy in the everyday governance of the city using the practical example from the city of Hradec Králové. The text presents aspects of the city functioning from the spatial and inhabitants' security point of view.

1. Bezpečnost ve městech

Bezpečnostní problematiku měst je možné rozdělit do dvou základních kategorií. První z nich popisuje bezpečnost v klasickém smyslu, jako součinnosti všech složek krizových systémů a zároveň vytvoření podmínek pro jejich efektivní fungování. Význam těchto složek, tedy policie, hasičů a zdravotní služby, spočívá v řešení každodenních i výjimečných situací, kdy je nutno umět rychle a dobře reagovat v zájmu ochrany obyvatel i majetku (Horák a Kellner, 2005). Dobré fungování integrovaného záchranného systému se významnou měrou podílí na tom, jak bezpečně se obyvatelé daného území cítí.

Druhá kategorie bezpečnosti spočívá v udržitelném plánování, respektive v prosazování udržitelného rozvoje. V každém městě by mělo docházet k tvorbě územních a strategických dokumentů, nejen s ohledem na současný stav, ale také s výhledem do budoucna. Prvek bezpečnosti zde spočívá právě v plánování, které dokáže zajistit potřeby současných

i budoucích obyvatel města. Takovýmto způsobem dochází ke snižování bezpečnostních rizik, ať už sociálních, ekonomických či environmentálních (Rodríguez a Tijmstra, 2009).

Na tomto místě je důležité připomenout, že politiky města v praxi neexistují odděleně, ale souvisí spolu a navzájem se ovlivňují. Ekonomický aspekt ve velké míře působí na sociální strukturu ve městě. Sociální situace zase ovlivňuje míru vzdělanosti i kriminality. Spíše než o jednotlivé politiky se tak jedná o soubor provázaných opatření s přepady do ostatních oblastí.

2. Bezpečnost v Hradci Králové

V následujícím textu dojde k představení základních aspektů bezpečnosti v Hradci Králové. Pozornost bude nejprve zaměřena na klasické pojetí bezpečnosti, tedy fungování složek záchranných systémů. Následně dojde k představení principů dlouhodobého plánování ve městě a jednotlivých politik města (sociální a ekonomické).

2.1. Složky záchranného systému

Zajištění dobrého fungování všech záchranných složek je základním předpokladem kvality života. Z tohoto pohledu se Hradec Králové může chlubit relativně bezpečným prostředím, které svým obyvatelům nabízí vyšší komfort než je v ČR obvyklý.

V Hradci Králové existuje dobře fungující **systém orgánů činných v trestním řízení** a je zde nízká míra násilné kriminality. Městská policie Hradec Králové intenzivně působí v oblasti prevence kriminality. Její pracovníci zajišťují přednášky pro mateřské, základní a střední školy a učiliště, informační semináře pro ohrožené skupiny osob, zejména pro seniory, navrhuje a vydávají informační brožury na bezpečnostní témata, dále realizují dopravní výchovu, jak na úrovni teoretické, tak na úrovni praktických nácviků bezpečného chování v dopravě na dětském dopravním hřišti. Pracovníci prevence se aktivně účastní jednání v rámci komunitního plánování služeb, interdisciplinárního týmu pro oblast domácího násilí a v Týmu pro mládež v rámci projektu Systém včasné intervence.

V oblasti **péče o zdraví obyvatel** je dlouhodobým cílem Hradce Králové poskytovat na svém území časově i sociálně dostupnou péči. S tím souvisí také snaha o zachování zdravotnického školství na vysoké úrovni. Dobře fungující systém zdravotního vzdělávání na středních i vysokých školách může pomoci při udržování kvalitní péče ve fakultní nemocnici a dalších zdravotnických zařízeních na území města. Přítomnost lékařské fakulty také zaručuje zavádění moderních technologií a postupů do každodenní praxe. Současný stav péče o zdraví obyvatel odpovídá strategickému cíli města. Kvalita péče ve fakultní nemocnici i dalších zdravotnických zařízeních je na vysoké úrovni a systém zdravotnického vzdělávání se v blízké době rozroste o nová pracoviště lékařské fakulty Univerzity Karlovy.

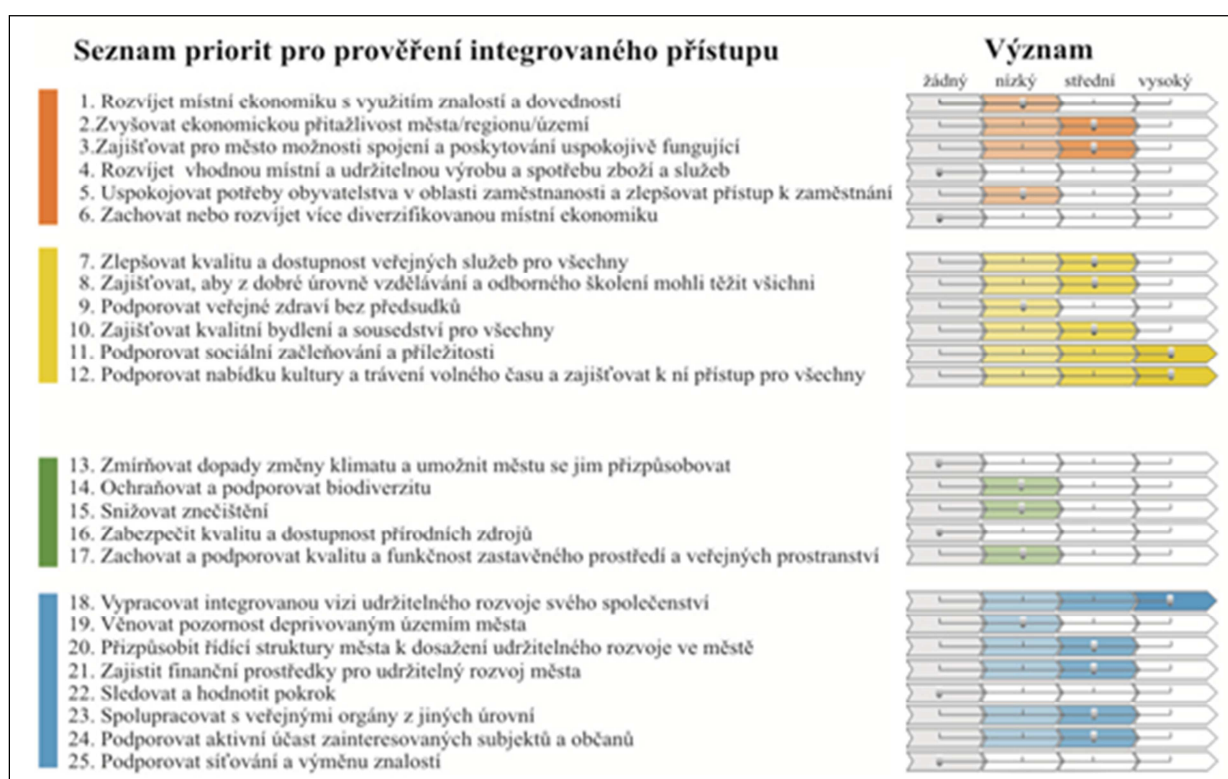
Ke zlepšení bezpečnostní situace záchranných složek by přispěla odložená výstavba střediska Integrovaného záchranného systému. Jeho vybudování na letišti v Hradci Králové je významnou příležitostí a vedení města se aktivně snaží o rehabilitaci tohoto projektu.

2.2. Udržitelný rozvoj města

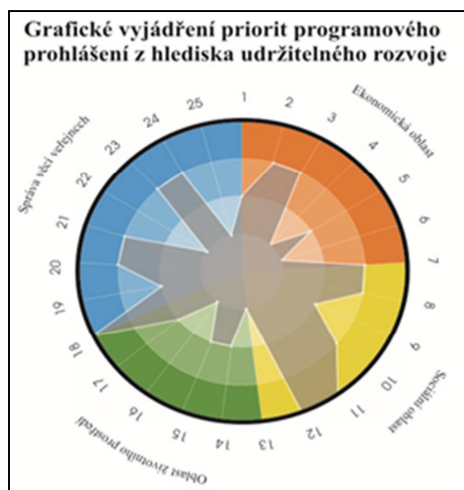
Pro zajištění dlouhodobé bezpečnosti je nutná identifikace současných i budoucích rizik a jejich zohlednění ve strategických a územních dokumentech města (Jeníček, 2010). Takovým způsobem je možno předcházet řadě problémů, například negativním vlivům urbanizace a suburbanizace, ekonomickému úpadku, nedostatku zdrojů (voda a elektřina), sociálnímu vyloučení či zhoršování životního prostředí (Maier, 2012).

V Hradci Králové jsou, prostřednictvím Územního a Strategického plánu, koncepcí dopravy, energetiky či nakládání s odpady, minimalizována bezpečnostní rizika v podobě vylidňování centra města, zástavby bez základní občanské vybavenosti, ekologických škod, špatné kvality zdrojů pitné vody, nedostatku energetických zdrojů, sociálního vylučování, nedostatečného využívání veřejné dopravy či neefektivní veřejné správy. Naplňování těchto cílů je vždy dlouhodobou záležitostí a pro jejich dosažení je nutné brát ohled na širší souvislosti. Jednotlivé aktivity města se často navzájem ovlivňují a vyvolávají i protichůdné efekty. Proto je důležité postupovat v souladu s dlouhodobými plány a před každou akcí sestavit analýzu možných dopadů a zjistit tak, jak daná akce ovlivní ostatní aspekty fungování města. V opačném případě se mohou objevit neočekávané dopady, jejichž dodatečné odstraňování si vyžádá další personální i finanční zdroje.

Dokladem vzájemné provázanosti jednotlivých městských politik může být následující tabulka, která zobrazuje priority města v období 2010-2014.

Obrázek 1: Seznam priorit pro prověření integrovaného přístupu rozvojového dokumentu města;
Zdroj: Magistrát města Hradec Králové

Obrázek 2: Grafické vyjádření priorit programového prohlášení stran zastoupených v radě města Hradce Králové (2010); Zdroj: Magistrát města Hradec Králové

V této souvislosti je vhodné zmínit i riziko, které plyne ze systému politických reprezentací. Efektivní vypořádávání se s bezpečnostními hrozbami vyžaduje dlouhodobý přístup, který může být ohrožen změnami ve vedení města. S novými lidmi přichází nové cíle a nové priority. Pro dlouhodobý rozvoj města je však nutná kontinuita ve stanovených cílech a opatřeních k jejich dosažení (Potůček, 2007).

2.3. Sociální ohrožení a prevence kriminality

Rozvoj města je nejvíce podmíněn jeho sociální strukturou. Zde také spočívá největší bezpečnostní riziko. Úkolem města je podnikat kroky proti sociálnímu vyloučení a dalším negativním sociálním jevům (Šafr, Bayer a Sedláčková, 2008). Hradec Králové se již řadu let snaží postupovat systémem komunitního plánování. Tento přístup zaručuje včasnou identifikaci naléhavých hrozeb a prostřednictvím zapojení občanů se s vyšší mírou úspěšnosti daří tyto hrozby snižovat a pracovat na prevenci jejich vzniku. Město také spolupracuje s celou řadou neziskových a nevládních organizací, které pomáhají občanům v těžkých životních situacích.

V Hradci Králové jsou provozována tři nízkoprahová zařízení pro děti a mládež, která jsou rozmístěna s ohledem na demografické potřeby. Jedna provozovna se nachází v centru města a dvě v nově zastavěných lokalitách Třebeš a Malšovice. V těchto provozovnách je realizována také terénní služba, i pro drogově závislé. Ve vyloučených lokalitách dále působí Občanské sdružení Romodrom. Ve městě má také sídlo Intervenční centrum pro osoby ohrožené domácím násilím a další sociálně-právní poradny (Poradna pro lidi v tísní, Poradna pro oběti násilí a trestné činnosti a pro osoby v těžké životní situaci a Občanská poradna).

Preventivní výchova je systémově zajišťována Pedagogicko-psychologickou poradnou Hradec Králové. Ta se zabývá zejména poskytováním poradenských služeb ve školách a školských zařízeních, odborným vedením školních metodiků prevence a participací na tvorbě minimálních preventivních programů jednotlivých škol. V oblasti primární prevence jsou několika organizacemi realizovány přednášky, které mají za cíl informovat děti o různých rizikových situacích, rozšiřovat jim právní vědomí přiměřené věku, učit je zásadám bezpečného chování, bezpečnosti silničního provozu a podobně.

2.4. Ekonomický pohled na bezpečnost

Bezpečnost regionu je možné chápat také z ekonomického hlediska. Cílem každé obce, města či větší aglomerace je zajistit na svém území dostatečné množství pracovních příležitostí. V opačném případě vzniká bezpečnostní riziko spojené s dlouhodobou nezaměstnaností. Se snižováním sociální úrovně dochází k nárůstu negativních sociálních jevů, jako násilné trestné činy a majetková kriminalita, zneužívání návykových látek, snižování vzdělanostní úrovně a tak dále. Nedostatek vhodných pracovních příležitostí, odpovídajících struktury a vzdělání obyvatelstva, tak roztáčí nebezpečnou spirálu sociální fragmentace společnosti (Musil, 2004). Zaměstnaní lidé se stávají bohatšími a nezaměstnaní chudšími. Sociálně vyloučení lidé budou obývat domy v chudších částech města, což může vyústit ve vznik celých chudinských čtvrtí. Řešení takové situace pak na magistráty měst klade obrovské finanční i personální nároky a zpětné začlenění sociálně vyloučených do společnosti je, i přes vysoké úsilí, velmi obtížnou a téměř vždy dlouhodobou záležitostí. (Maier, 2000)

V Hradci Králové není v současné době oblast nebo část města, kterou by bylo možno, s ohledem na zavedenou terminologii považovat za sociálně vyloučenou lokalitu. Existují ale dvě lokality, které jsou považovány za problematické a některými vlastnostmi se vyloučeným lokalitám blíží. Jedná se o ulici Okružní, která se nachází poblíž centra města a jejím okolí a ulici Pražskou v západní části města a přilehlém okolí. V obou lokalitách již řadu let působí komunitní centra, která zajišťují sociálně-právní poradenství rodinám, nízkoprahové aktivity pro děti, jejich předškolní a školní přípravu a podobně. V každé lokalitě žije zhruba 25 rodin, na které jsou uvedené aktivity zaměřeny.

V tomto i ostatních případech je nejlepší možností prevence bezpečnostních rizik, za pomoci nástrojů, které má město k dispozici. Nejdůležitějšími z nich jsou strategické a územní plánování. Rozvoj města je přitom nutné nejen dlouhodobě plánovat, ale tyto plány je třeba pravidelně aktualizovat a tím adekvátně reagovat na vnější hrozby a příležitosti.

3. Zajištění dlouhodobé bezpečnosti

V následující části jsou představeny priority Hradce Králové v oblasti prevence pro příštích několik let. Systém prevence kriminality je na Magistrátu města Hradce Králové prováděn pomocí dlouhodobého strategického dokumentu „Program prevence kriminality v Hradci Králové“. Cílem je zvýšení bezpečnosti ve městě, snížení výskytu delikventní činnosti a oslabování rizikových faktorů, vedoucích k výskytu nežádoucího jednání.

Základem pro úspěšnost a efektivitu preventivních programů je **působení na školách** (Musil, 2004). Prioritou Hradce Králové pro příští roky je podpora činností Školského poradenského pracoviště Mozaika, které zajišťuje diagnostiku rizikových třídních kolektivů a následnou sekundární nebo terciární prevenci s rizikovým jedincem nebo třídním kolektivem. Program je zaměřený převážně na rizikové jevy ve třídách a na vzdělávání školních metodiků. Součástí je také motivace škol k využívání těchto programů.

Související službou je rozvoj v současnosti realizovaných probačních a resocializačních programů pro děti, kteří se dopouštějí trestné činnosti nebo jiného protiprávního jednání, nebo mají závažné výchovné problémy. S resocializací by měl pomoci také tábor pro problémové děti organizovaný v městských lesích.

Za velmi důležité jsou považovány také vzdělávací aktivity pro děti i dospělé z oblasti **finanční gramotnosti** a pomoc a podpora při řešení problémů spojených s předlužením.

Pro **oblast závislostí** je prioritou město monitorování nových trendů v oblasti distribuce návykových látek, například tzv. smartshopy, amsterdamshopy a obdobné. V rámci

multidisciplinárního přístupu pak dochází k přijímání odpovídajících opatření k jejich omezení.

V **oblasti kriminality** si město stanovilo za cíl důsledně monitorovat aktivity, které mohou mít extremistický nebo rasistický a xenofobní podtext. V případě potřeby pak zajištění odpovídajících opatření. Ve spolupráci s bezpečnostními složkami město také monitoruje riziková sportovní utkání, kde dochází projevům diváckého násilí a dále vytipované kulturní a obdobné akce.

Opomíjena by neměla být ani prevence a **vypořádávání se s bezdomovectvím**. Prioritou města je zajištění dostatečné kapacity nocleháren a azylových domů pro osoby bez přístřeší, jejichž způsob života je rizikový a může vést k páchání trestné činnosti. Za využití metod sociální práce a zavedením systému propustného sociálního bydlení pak dochází k tvorbě podmínek pro resocializaci těchto osob (sociální rehabilitace, podporované bydlení).

Situační prevence je realizována za pomoci městského kamerového a dohlížecího systému. Ten by měl v následujících letech projít modernizací, včetně zajištění nového operačního střediska s odpovídajícím počtem obslužného personálu. Mimo městského kamerového systému dochází k budování dalších technických ochranných prvků, osvětlení nebo oplocení rizikových míst a podobně.

Z pohledu denního provozu města je důležitým prvkem bezpečnosti také **prevence v dopravě**. Prioritou je zajištění komplexního vzdělávání dětí v oblasti dopravní výchovy formou přednášek a zejména formou praktických nácviků dopravních situací na dětském dopravním hřišti. S tím souvisí výstavba nového dětského dopravního hřiště v Třebši. V rizikových částech města, kde dochází k překračování nevyšší povolené rychlosti, magistrát plánuje zajistit instalace měřičů okamžité rychlosti vozidel.

4. Závěr

Jak bylo v textu naznačeno, problematika bezpečnosti regionu se netýká pouze funkčnosti jeho záchranných složek. Naopak se jedná se o mnohem komplexnější problematiku. Bezpečnost regionu a jeho obyvatel spočívá v odpovědném a udržitelném plánování a schopnosti adekvátně reagovat na všechny vnější podněty. Pokud má region prosperovat, je nutné využívat co nejvíce příležitostí a zároveň se snažit eliminovat všechna ohrožení.

Nejefektivnějším řešením pro zajištění dlouhodobé bezpečnosti jsou programy prevence. Ty jsou v Hradci Králové důkladně rozpracovány v dokumentu „Program prevence kriminality“, který se stane součástí aktualizovaného strategického plánu.

Z pohledu společnosti jsou nejvíce rizikové hrozby sociálního charakteru. V Hradci Králové je pro jejich řešení prováděna celá řada opatření. Ve městě působí také množství nezávislých organizací, které se snaží sociálně vyloučeným osobám umožnit návrat do běžného života.

5. Použité zdroje

3. plán sociálních a souvisejících služeb města Hradec Králové pro období 2010–2012

HORÁK a KELLNER. *Bezpečnost státu a ochrana obyvatelstva*. Univerzita obrany. 2005

HŘEBÍK, TŘEBICKÝ A GREMLICA. *Manuál plánování a vyhodnocování udržitelného rozvoje na regionální úrovni*. EnviConsult, s.r.o., MMR ČR, Praha. 2005.

JENÍČEK, Vladimír. *Vyvážený rozvoj: na globální a regionální úrovni*. Vyd. 1. V Praze: C.H.Beck. Beckova edice ekonomie. 2010. ISBN 978-80-7400-195-6.

MAIER, Karel. *Ekonomika územního rozvoje*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2000. ISBN 80-716-9644-7.

MAIER, Karel. *Udržitelný rozvoj území*. 1. vyd. Praha: Grada, 2012. ISBN 978-80-247-4198-7.

MUSIL, J. Současná pojetí sociální soudržnosti a Česká republika. In: *Pojetí sociální soudržnosti v soudobé sociologii a politologii*. CESES Papers 9. Praha: CESES. 2004

POTŮČEK, Martin. *Strategické vládnutí a Česká republika*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2007. ISBN 80-247-2126-0.

Program prevence kriminality v Hradci Králové na léta 2012 – 2015

RODRÍGUEZ, Andrés a Sylvia TIJMSTRA. On The Emergence and Significance of Local Economic Development Strategies. In: *Documentos De Trabajo*. 2009.

Strategický plán rozvoje města Hradce Králové do roku 2020

ŠAFR, BAYEER a SEDLÁČKOVÁ. Sociální kohoeze. Teorie, koncepty a analytická východiska. In: *Sociologický časopis*. Ročník 44, číslo 2, str. 247-269. 2008.
